

UPPSALA
UNIVERSITET

”Somalierna fick skulden för sin egen död”

-En kvalitativ studie av hur somalier i Järvområdets upplevt
medierapporteringen under Coronapandemin.

Författare: Najma Abdi
Handledare: Malin Holm
Statsvetenskapliga institutionen
Vårtermin 2021
Antal ord: 10 317

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2.1 Syfte	4
2.2 Frågeställningar	4
2.3 Avgränsningar	5
2.3.1 Svensksomalier	5
3. Tidigare forskning och teoretiskt ramverk	5
3.1 Medias roll i skapandet av "den andre"	5
3.2 Medias påverkan på den omskrivne	7
3.3 "The problem of speaking for others"	9
3.4 "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses"	10
3.5 Kultur och etnicitet	11
4. Metod	13
4.1 Metodologisk ansats	13
4.2 Urval och datainsamling	13
4.3 Kodningsprocess	15
4.5 Studiens begränsningar	16
4.6 Metod sammanfattning	17
5. Resultat och Analys	18
5.1 Medias gestaltning av svensksomalier	18
5.2 Faktorer till att somalier drabbats hårt av pandemin	21
5.3 Att föra någon annans talan och hur det påverkar ens självbild	25
6. Sammanfattande diskussion	28
7. Slutsats	29
8. Referenslista	30
9. Appendix	32

1. Inledning

Det första svenska dödsfallet av Coronaviruset, även känt under beteckningen COVID-19, registrerades under Mars 2020. Sedan dess har antalet dödsfall överstigit 12 000 personer, och det växer än. Vad gäller dödstal skiljer sig Sverige markant från resten av Norden: i skrivande stund har antalet dödsfall kopplade till COVID-19 i Norge och Finland inte överstigit 1000 människor (WHO 2021). Skälen till skillnaderna mellan grannländerna är många och diskuteras fortfarande febrilt. Ett viktigt tema som tas upp i samhällsdebatten är överrepresentationen av invandrare vad gäller dödsfall, spridning och sjukhusvårdade. Anders Tegnell, statsepidemiolog vid Folkhälsomyndigheten, menar att svenska invandrare drabbats särskilt hårt av viruset, något som även uppmärksammats i Norge (Rogvall, 2020). Ett område som ofta dykt upp i den tillhörande svenska debatten är stadsdelen Järva i Stockholm. Järvaområdet, beläget i norra Stockholm, har en hög andel invånare med utländsk bakgrund och särskilt påfallande är representationen av svensksomalier (Kerpner, 2020).

”Överrepresentation av Coronasmittade från Järvaområdet i Stockholms län”, ”Obegripligt att Corona-råden på somaliska innehåller fel och slarv”, ”Arbetarklass - dold riskgrupp för covid-19” och ”Så fick svensksomalierna skulden för sin egen död” är ett axplock av rubriker som tog plats i Dagens Nyheter och Aftonbladets artiklar under år 2020. Medierapporteringen har orsakat debatt, inte minst på grund av porträtteringen av invandrare och Järvaområdets somalier. Exempelvis har små grupper av invandrare vid tillfälle beskrivits som ”drivande” av smittspridningen (Rogvall, 2020). Med denna typ infallsvinklar skapar journalister en världsbild som inte bara fångas upp av många, men också påverkar människor (Woodward 1997; Cottle 2006; Giddens 1996). Inte minst påverkas de människor som blir omskrivna.

Forskare enas om att socioekonomiskt svagare områden har drabbats hårdare av COVID-19. Därmed avslöjar pandemin det svenska klassamhällets skillnader, som till och med kan ha dödlig utgång för de lägre skikten. I en rapport från Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin (2020:10, s.11–14) konstateras det att socioekonomiska faktorer är viktiga bestämningsgrunder för sjukdom och död. Ett exempel som tas upp i rapporten är att arbete kan ha en direkt effekt på risken av att drabbas av COVID-19. Personer som kunde arbeta hemifrån kunde undvika möjlig exponering på jobbet, tillskillnad från personer som varit tvungna att

arbeta på annan plats, som under våren 2020 löpte högre risk att vårdas på sjukhus mot COVID-19. Vidare visar rapporten på att inkomst kan ha en effekt vad gäller risken att dö på grund av COVID-19. De som haft möjlighet att undvika exponering i kollektivtrafik eller kunnat få mat hemlevererade har visat sig löpa mindre risk att få viruset. Inkomst kan även ha en direkt effekt genom trångboddhet. I rapporten målas bostadsområde, utbildning och initial kronisk sjukdom som ytterligare riskfaktorer.

I skrivande stund är Coronaviruset ett minst sagt aktuellt ämne och dominerar fortfarande nyhetsflödet. Medierna ger onekligen pandemin ett stort utrymme och bland all information finns även risken för att desinformation (Wiken, 2020). Som tidigare nämnt är medierapporteringen emellanåt problematisk, vilket är ett av motiven bakom denna studie. Denna rapport eftersträvar belysa och undersöka medierapporteringen kring Coronapandemin, med fokus på de samhällsgrupper som blir omskrivna. För avgränsnings skull kommer studien att fokusera på hur svensksomalier i Järvaområdet upplevt medierapporteringen kring de själva under Coronapandemin. Mediabevakningen kring Järvaområdet och dess inneboende svensksomalier har varit bred och är därför ytterst relevant. Hur de omskrivna svensksomalierna själva upplevt situationen och vad har de för reflektioner kring medias representation av dem själva är av intresse här. Studien kommer baseras på fem kvalitativa intervjuer med svensksomalier bosatta i Järva.

2.1 Syfte

Uppsatsen övergripande syfte är att belysa respondenternas upplevelser av medierapporteringen om Järvaområdet och dess inneboende. Studien ämnar ge plats åt ett perspektiv som saknas i forskningen och omskrivningen idag, men också för att bidra med kunskap och bidra till förståelsen av samhällsproblemen som gjort sig sedda av pandemin.

2.2 Frågeställningar

Ovanstående syften kan summeras i nedanstående två frågeställningar, som kommer att utgöra ramverket för denna studie:

- Hur har somalier upplevt medierapporteringen under coronaviruset i Järvaområdet?
- Hur har de blivit påverkade av medierapporteringen?

2.3 Avgränsningar

2.3.1 Svensksomalier

I denna studie refererar *svensksomalier* till första- och andra generationens invandrare ursprungligen från Somalia, bosatta i Sverige. Ibland omnämns de i denna studie som endast *somalier*, vilket i denna studie syftar till samma grupp. Begreppet svensksomalier har bland annat använts av forskare i samhällsvetenskapen och i nyhetsmedier som SVT, Dagensnyheter och Aftonbladet.

3. Tidigare forskning och teoretiskt ramverk

I denna sektion presenteras tidigare forskning och teoretiska perspektiv på medierapportering av "den andre" och hur grupper som omskrivs påverkas. Eftersom studiens frågeställningar undersöker dessa ämnen kommer jag att presentera en översikt över befintlig kunskap som förser oss med generaliserbar information. Tidigare forskning om hur medierapporteringen påverkar människor och minoriteter är ett relevant forskningsområde att utgå ifrån. Inte minst afroamerikaners situation som en del av forskningen" refererar till, afroamerikaners situation är relevant då aspekter kring identitetsskapande är applicerbart även på andra minoriteter, inte minst somalier som studiens frågeställningar fokuserar på.

Det kan vara värt att nämna att pandemin inte är över i skrivande stund och forskning är svår att hitta, då pandemin inte blev aktuell för så länge sedan. Följaktligen blir detta avsnitt en fördjupning av tidigare forskning samt teorier som går att återfinna inom området och som går att tillämpa på studiens frågeställningar om hur somalier i Järvaområdet upplevt samt påverkats av medierapporteringen kring Coronaviruset.

3.1 Medias roll i skapandet av "den andre"

Mediernas roll och dess påverkan på den offentliga opinionen har länge studerats inom samhällsvetenskaperna och en del forskning i området betonar medias roll i återskapandet av allmänt godtagna normer samt föreställningar som råder i samhället. De flesta av dessa allmänt godtagna normer som påverkar journalister har uppkommit i sociala sammanhang där det föreligger ett djuprotat vi-och-dem-tänkande. Detta är samma tänk som reproducerats genom hela skolgången och inte minst i det etablerade mediala och politiska system. Media är dock inte ensam i att bära ansvaret för reproduktionen av de alienerande och negativa föreställningar, utan politiska system, utbildningssystem och marknaden är alla bidragande faktorer. Det är dock viktigt att poängtera att journalister har förmågan att förstärka existerande

normer och vedertagna föreställningar om ”den andre” genom sitt yrke. Färdigutbildade journalister stiger in i arbetsmarknaden med sin institutionella sammansättning som reproducerar strukturell diskriminering (SOU, 2006:21)

I en statlig offentlig utredning vid namn ”Mediernas vi och dem” från 2006 beskrivs det att begrepp som ”vi” och ”dom” är en konflikt som finns mellan ”oss” och ”dom”, det är identitetskonstruktioner som medierna skapar genom deras språk och presenteras i deras texter (Brune, 1998; Brune i SOU, 2006:21; Kamali i SOU 2005:41). Följden av detta är att texter konstrueras så att ”vi” talar om ”dom” på ett sätt som utesluter det senare nämnda och ger ”dem” en marginell påverkan att själva kunna måla upp sin egen konstruktionsbild. Därav är texten som ”vi” producerar inte heller tänkt att läsas av ”dom” (Van Dijk i SOU, 2005:41, s.123). Resultatet av att låta språket generaliseras samt att inte låta ”den andre” komma till tals är bidragande faktorer till skapandet av dikotomin, det vill säga skillnader. Skillnader som kan förklaras som att ”vi” beskriver ”vår” kultur vilket är något ”de” inte förstår eller har tillräckligt med kunskap nog att kunna delta i (Brune i SOU, 2006:21, s.91).

Den västerländska median presenterar således en negativ och stereotypisk bild av ”invandraren” ofta som utbildad, avvikande eller också som en uppkomst av samhällsproblem (Van Dijk, i SOU, 2005:41; Brune, 1998:89). Detta sätt att beskriva ”invandrare” i nyhetstexter är något som har kritiserats länge, på grund av dess bidrag till polariseringen och reproduktionen och inte minst förstärkandet av ett ”vi” och ”dom”. Dijk (2005) talar om hur nyhetsrapportering om ”den andre” har en viss tendens att begränsas till ett par ämnen som dessutom är stereotypa (Van Dijk i SOU 2005:41,123). Vidare menar Van Dijk att media tillhör en elitdiskurs och är en bidragande faktor till rasism, som definieras som en struktur som är inbyggd i hela samhället och bygger på social ojämlikhet. Något som resulterar i att människor får olika hierarkiska positioner i samhället. Van Dijk beskriver även begreppet dominans, som enligt honom förklaras som en grups missbruk av makt över en annan. Det tillämpas genom två interrelaterade system: där vi å ena sidan har en rad olika former av marginalisering, diskriminering och problematisering och vi å andra sidan har stereotypa åsikter, attityder samt ideologier (Van Dijk, 2005:41, s. 115).

Upphovet till polarisering som även van Dijk beskriver, kan enligt Brune (2006) bero på att det finns en given mall för hur mediala nyheter rapporteras in, och när olika medier beskriver en händelse på liknande sätt ter den sig för att vara sann. Vidare framhäver Brune journalistikens brister ytterligare genom att lyfta hur nyheter utförs under tidspress, vilket lämnar mindre

utrymme för den nyansering som man kanske hade hoppats på. Utöver det tenderar nyhetsjournalistik att söka sig till myndigheters diskurs vid informationssamling, vilket leder till att media själva konstruerar en bild utifrån de som inte har definitionsmyndighet i samhället. Dijk (2005:41, s.126) tolkar detta som att det är de "vita" som har tolkningsföreträde. Oavsett anledningen till att en "invandrarfråga" lyfts i media eftersöks (vita) politiker, experter, professorer och så vidare för intervju och citering. Van Dijk understryker att media generellt ägnar mer uppmärksamhet åt "problem" som tillskrivs minoritetsgrupper snarare än de som upplevs av minoriteter. När minoritetsgrupper får föra sin egen talan är deras trovärdighet inte likvärdig med de "vitas" referenser. Det kan bero på att de enligt studier misstänks vara subjektiva i valda frågor, i jämförelse med "vita" som anses vara objektiva. Men det kan också bero på att minoritetsorganisationer inte har samma lobbying eller uppsättning av PR.

När media gör skillnader mellan "vi" och "dem" är det inte enskilda rapporter med dessa former av dikotomi som nödvändigtvis behöver uppfattas som en del av en rasistisk diskurs. Men vid återkommande inslag i nyhetstexter över "invandrare" skapas en kategorisering av invandrarna som ett "icke-vi" och gör att de tilldelas rollen som offer som behöver bli hjälpt av "oss" (Brune 1998:88ff; Brune i SOU 2006:21 s.91). Detta begreppspar visar att skillnaderna antyder att "vi" är överlägset medan "de" är i underläge.

Mediernas roll i skapandet av "den andre" bygger på en rad olika faktorer. Bland annat grundar det sig i allmänt godtagna normer som påverkar journalister, varpå de flesta av de varit i sociala sammanhang där det föreligger ett djuprotat vi-och-dem-tänk. Trots att media inte är ensam i att bära ansvaret för reproduktionen av negativa föreställningarna, ägnar media generellt mer uppmärksamhet åt "problem" som tillskrivs minoritetsgrupper snarare än de "problem" som upplevs av minoriteter. Följden är att media presenterar en negativ och stereotypisk bild av "invandraren" som någon som ofta är utbildad, avvikande och/eller som en orsak till samhällsproblem.

3.2 Medias påverkan på den omskrivne

Oscar H. Gandy Jr. och Jessica L. Davis diskuterar i tidskriften *Racial identity and media orientation: Exploring the nature of constraint* afroamerikaners relation till media och hur den sociala identiteten, särskilt den rasliga identiteten, påverkas av denna relation. Gandy och Davis betonar vikten av medias roll i hur människor förstår samt tolkar sin omgivning. De belyser hur den "rasliga" identiteten, som är en dimension av den "sociala" identiteten, är en

påverkningsfaktor för medias representation av minoriteter. De påpekar hur ofrivilliga gruppidentiteter och kategoriseringar av minoriteter funnits sedan en lång tid tillbaka.

“Media representations of people of color, particularly African Americans, have been implicated in historical and contemporary racial projects. Such projects use stereotypic images to influence the redistribution of resources in ways that benefit dominant groups at the expense of others.” (Davis och Grandy, 1999:368)

Ett begrepp som Gandy och Davis fokuserar på är den ”sociala identiteten”. De menar att en sådan identitet skapas genom vår egen uppfattning om oss själva, men den skapas även genom hur vår omgivning skildrar oss utifrån grunder som exempelvis kön, ras och etnicitet. Vidare menar de att vissa upplevelser formar vår trosföreställning och är allmänna för andra av samma kön, utbildningsnivå, socioekonomisk status, geografisk plats och institutionell association. Här påverkar de strukturella förhållanden de kumulativa upplevelserna, som är en del av en komplex socialiseringsprocess. Den vardagliga upplevelsen av afroamerikanska kvinnor och män bestämmer de värderingar, normer och den moral som blir grundläggande komponenter i den som Grandy och Davis kallar för social identiteten. Vi skapar och utvecklar ideologiska, politiska och psykologiska perspektiv i förhållande till detta koncept (Grandy och Davis, 1999, s.368)

Gandy och Davis tar upp hur sociala kategorier som ibland använts för grupperingar och för att förtrycka människor också kan bli viktiga källor till självidentitet. Här talar Babad, Birnbaum och Benne (1983) om en "social självidentitet", som beskrivs som en komplex sammansmältning av personlighetsattribut, unika upplevelser, personliga val och den individuella känslan av "jaget" å ena sidan, och å andra sidan "socio-identiteter" som är resultaten av olika gruppmedlemskap (Gandy, Davis 1999: 369).

Självidentitet anses ytterligare vara en produkt av personliga attityder, värderingar, historia och de grupper vi tillhör, förutom att medlemskapet bestäms av antingen vilja eller öde. Tajfel (1999) hävdar att social identitet ger psykologisk koppling mellan självkänsla och hur man identifierar sig själv inom en grupp. I Tajfels (1999) definition av social identitet lyfts vidare betydelsen av gruppmedlemskap och värderingen fram, samt den känslomässiga signifikansen som en individ fäster vid medlemskap i gruppen (Gandy, Davis 1999: 369).

Det finns grupper där vi villigt väljer medlemskap och grupper som vi på grund av vår födsel nödgas tillhöra. I den meningen kan rasgruppsmedlemskap ses som en resurs om den

återspeglar en frivillig självidentifiering där en individ identifierar sig med andra medlemmar i denna grupp. Alternativt kan rasgruppsmedlemskap ses som en börda eller begränsning om en individ bara identifierar sig som en afroamerikan på grund av bristen på annat val. Likväl görs en åtskillnad mellan uppfattningarna om individualitet samt socialitet. Hecht, Collier och Ribeau (1993) beskriver identitet som både en individuell och en social konstruktion, som växer fram i en dialektik mellan de två. I denna mening kan den sociala identitetens flerdimensionella karaktär diskuteras i termer av individualitet eller socialitet. Gandy och Davis nämner även andra aspekter av identitetsskapande och dess komplexa dimensioner (1999: 70–78).

Trots att det framgår ett tydligt fokus genom artikeln på den afroamerikaner minoritetsgruppen och deras relation till media, belyser Gandy och Davis undersökning en rad aspekter kring identitetsskapande som är applicerbart på andra minoriteter, inte minst somalier som studiens frågeställningar fokuserar på. Min ambition med denna uppsats är att utifrån kontexten i Amerika, samt den statligt offentliga utredningen ”Mediernas vi och dem” studera hur media och dess rapportering om somalier i Järva området under Corona pandemin påverkat dem, samt hur det eventuellt skapas produceras, reproduceras stereotypa fördomar och maktstrukturer. Det är således utifrån förståelsen av den ovannämnda tidigare forskningen som intervjuerna i senare kommande avsnitt angrips och analyseras.

3.3 “The problem of speaking for others”

I artikeln *The Problem of Speaking for Others* (1991) problematiserar och exemplifierar Alcoff problemen förknippade med att föra andras talan. Ett exempel som presenteras i artikeln är ett hämtat från Kanada, som visar en kanadensisk författare som skriver om en kvinna från den kanadensiska ursprungsbefolkningen i förstapersonsperspektiv, alltså jag-form, i sina böcker. Författaren har följaktligen fått kritik, eftersom författaren själv inte har ursprung i den kanadensiska ursprungsbefolkningen. Kritiken grundar sig i att den kanadensiska författaren dämpar författare som faktiskt är en del av urbefolkningen och deras litteratur. Alcoffs exempel kan verka förenklat snarare än komplext, men det illustrerar problematiken när någon för någon annans talan, vilket är en problematik relevant även i denna studie.

Erkännandet i att det finns problem med att föra andras talan grundar sig, enligt Alcoff, i två punkter. För det första finns det ett växande erkännande i att platsen man talar ifrån faktiskt har en påverkan i meningen och sanningen i det man säger. Man kan därför inte anta en förmåga att överskrida sin plats. Alcoff menar med andra ord att ens plats hör ihop med ens sociala

identitet och det har vidare en signifikant påverkan på talarens påståenden. Skapandet av både kvinnostudier och afroamerikanska studier grundar sig på just denna tro. Att både studiet av och förespråkandet av de förtryckta måste komma från de förtryckta själva, någon som enligt Alcoff börjar med ett erkännande att systematiska skillnader i social plats, mellan talare och de vars talan man för, har en betydande effekt i innehållet i vad som sägs (1991, s.6-7). Den andra punkten innebär ett igenkännande av att inte enbart platsen är viktig, men att vissa privilegierade platser är diskursivt opålitliga. I synnerhet, gäller det utöandet av privilegierade personer som för talan för mindre privilegierade personer. I många fall har det resulterats i att öka eller förstärka förtryck av gruppen man för talar åt.

Påståendet här att "politik är kopplad till sanningen" följer nödvändigtvis från förutsättning att ritualer i tal utgörs av politiska maktförhållanden mellan dominans, exploatering och underordning. Vem som talar, vem det talas om och vem som lyssnar är ett resultat, liksom en handling, av politisk kamp. Enkelt uttryckt är det diskursiva sammanhanget en politisk arena. Enligt den första förutsättningen kan vi åtminstone alla hävda rätt och legitim tala, även om vi inte kan ha en neutral röst. Men den andra förutsättningen o berättigas vissa röster av skäl som är politiska (Alcoff 1991 s15). Det finns många resonemang om hur världen är genomsyrad av hierarkier. Den hierarki som Alcoff pekar på i artikeln är hur västvärlden ofta för talan för mindre privilegierade.

3.4 “Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses”

I artikeln *Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses* (1986) riktar Mohanty kritik mot västerländska forskare som utan att ta hänsyn till klass, etnicitet eller plats antar att alla ”tredje världskvinnor” lider av samma typ av förtryck. Enligt henne har ojämlikheterna i ett patriarkalt samhälle samma följd för alla tredjevärldens kvinnor, som reducerats till ett kollektiv av ”den andre”. Mohantys tes är att västerländsk feminism har en vana att behandla tredje världskvinnor som en homogen grupp, en där alla dess medlemmar i grund är desamma, detta gäller specifikt kvinnor i sydöst Asien och Afrika som Mohanty beskriver som tredjevärldens kvinnor.

Mohanty ställer frågorna:

“Would anyone write a book entitled "Women of Europe: Roots of Oppression"? What is it about cultural “others” that make it so easy to

analytically formulate them into homogeneous groupings with little regard for historical specificity?" (Mohanty, 1986, p.340).

Som jag tolkar det, menar Mohanty inte bara att ovanstående frågor ger tecken på vithet som en norm, den ger också de specifika grupperna av kvinnor gemensamma behov och beroende. Vid skapandet av dessa grupper som nämnts, där de enda kriterierna är kön och geografiskt ursprung eller hudfärg, kommer fokus på kön först utan att ta hänsyn till social status, klass eller etnicitet (Mohanty, 1986). Mohanty anser att när tredje världens kvinnor stämplas som offer för förtryck, målas de inte bara upp som offer utan de förlorar även vid en sådan framställning både makt och politiska status (Mohanty 1986:350).

Maria Mies är ett exempel som vidare illustrerar detta genom sin studie av spetsstillverkare i Narsapur, Indien. Mies analyserar en hushållsindustri där hemmafruar producerar spetsdukar för konsumtion i världsmarknaden. Genom en analys av spetsindustrins struktur, produktionen, vinsten, exploateringen, den sexuella arbetsfördelningen och de övergripande konsekvenserna av att definiera kvinnors som "icke arbetande hemmafruar" och deras arbete som "fritidsaktivitet", demonstrerar Mies nivåerna i exploateringen i industrin och effekterna det har på de kvinnor som är inblandade i den. Hon påpekar den kvarstående ideologin av en hemmafru som en del av problematiken. Hon menar att ideologin inte bara påverkar spetsstillverkarnas egen självuppfattning som små producenter snarare än arbetare, utan upprätthålls utöver industrins struktur, även av förökning och förstärkning av patriarkala normer och institutioner. Detta påvisar hur "purdah" och hemmafru mentaliteten är helt internaliserad (Mohanty 1988). Ovanstående avsnitt innehåller två perspektiv som blir viktiga att använda i denna studie. Mohantys kritik om hur tredje världens kvinnor målas upp som offer och mindre upplysta än västerländska kvinnor blir intressant att ställa mot studies frågeställningar om hur somalier i Järvaområdet upplevt medierapporteringen och hur det har påverkat de blir intressant att ställa mot internaliseringen Mies talar om.

3.5 Kultur och etnicitet

Kultur och etnicitet är två begrepp som är omdiskuterade inom den postkoloniala teorin. Vare sig man talar om de två begreppen i relation till varandra eller om man diskuterar de var för sig, tenderar de att användas som ord med samma betydelse i vardagligt tal (Wikström, 2009). Den postkoloniala teorins synsätt på dessa begrepp är någonting som vi skapar genom både symboliska praktiker och språkliga konstruktioner. En skillnad skulle egentligen vara att kultur

generellt betraktas som ett vidare fenomen alternativt att etnicitet är en kulturell konstruktion. Men både begreppen är kontextbundna, det vill säga att de beror på situationen och är därav också per definition föränderliga.

Denna syn på kultur och etnicitet är inte det enda synsättet på begreppen, utan man brukar även tala om en statisk syn på kultur och etnicitet. Vad detta perspektiv utgår ifrån är att vi föds med ett etniskt innehåll som styr våra val i livet och ur ett postkolonialt perspektiv kan denna förklaring av kultur och etnicitet bli problematisk. Perspektivet kan resultera i att människor fastslår människor i etniska identiteter som de inte själva identifierar sig med (Wikström, 2009). Tanken att det skulle finnas medfött kulturellt eller etnisk essens som fastlägger vilka vi är en tanke som avvisas inom postkolonialismen. Istället förespråkas en syn på kultur och etnicitet som skiftande och föränderliga, och i detta synsätt anses det inte heller finnas några ”rena” kulturer och etniciteter. Fokus ligger istället på det faktum att skillnader inom grupper är lika förekommande som likheter mellan grupper (Eriksson et al,1999).

Sammanfattningsvis visar de postkoloniala perspektiven en kritisk återläsning av västvärldens kunskapsproduktion och intresserar sig för rasifierade former av makt och politik. Alcoff, Mohanty och begreppen kultur och etnicitet är delar inom postkolonialismen som blir högst närvarande i studien. Eftersom uppsatsen ämnar undersöka somaliernas upplevelser av medierapporteringen i Järvaområdet under pandemin, blir följaktligen konstruktioner av den andre ett centralt tema, parallellt med de föregående teorierna om internalisering samt problematiken i att föra någon annans talan.

4. Metod

I följande avsnitt redogörs metoden bakom studien, som i grund är kvalitativ med en fenomenologisk ansats. Utöver det presenteras även urvalet som använts till studien, vilket vidare benämns som *snöbollsurvalet* och har utförts genom semistrukturerade intervjuer. Slutligen kommer avsnittet handla om studiens begränsning och potentiell kritik mot metoden.

4.1 Metodologisk ansats

Den kvalitativa forskningsmetoden riktar in sig på ord snarare än på siffror vid insamling och analys (Bryman 2011, 454). Forskningsmetoden är tolkande och dess tyngd ligger i förståelsen av den sociala verkligheten, hur människor i en viss miljö tolkar deras verklighet. Metoden passar således studiens syfte eftersom den är ute efter att förstå hur somalier i Järvaområdet har upplevt medias gestaltning om de under pandemin. Förutom att den kvalitativa forskningen ger en möjlighet till djupare förståelse kännetecknas den även av att forskare försöker förstå hur människor upplever både sin omgivning och sig själva. Vilket är studiens ändamål, att försöka förstå hur somalier i Järvaområdet upplevt en pandemi som denna och sedan i sin tur hur det har påverkat dem. Den kvalitativa metoden är här relevant då studien söker en tolkning av människors sociala verklighet samtidigt som den ämnar bidra till en kontextuell förståelse, till skillnad från den kvantitativa metoden som strävar efter generaliserbara förklaringar (Bryman 2011, 371).

Vidare kommer studien att ingripa ett fenomenologiskt tillvägagångssätt, det innebär att man studerar ett fenomen där fokus ligger på att undersöka individers uppfattningar, upplevelser samt attityder. Tillvägagångssättet går dessutom hand i hand med den kvalitativa intervjumetoden och styrker valet av metoden för att besvara studiens frågeställningar. Intervjupersonerna ges möjlighet att lyfta, beskriva samt förklara sina upplevelser av medierapporteringen kring dem under Coronaviruset och själv återge hur det har påverkat dem utifrån deras erfarenheter. Utrymmet för eventuella följdfrågor leder också till ökad fördjupning (Denscombe, 2009, s.109–117).

4.2 Urval och datainsamling

Syftet med studien är inte att undersöka hur större grupper somalier upplever medierapporteringen i Järvaområdet under pandemin. Utan studiens syfte är snarare att få en djupare förståelse för hur de specifika somalier som ingår i studien upplever

medierapporteringen av dom och belysa just deras erfarenheter och deras världsbild. Därav avgränsas studien till män och kvinnor som är bosatta i Järvaområdet och som är första eller andra generations invandrare från Somalia. Studien har utgått från en kvalitativ forskningsansats med semistrukturerade intervjuer ämnad att ge en ökad förståelse av människors upplevelser. Förutbestämda intervjufrågor med möjlighet till följdfrågor blir därför bäst lämpade för vad studien eftersöker (se appendix s.32). Vägledande intervjufrågor samt öppna följdfrågor ger nämligen större utrymme för respondenten att utveckla och fördjupa sina svar (Aspers, 2011, s.143).

Valet av respondenter till studiens intervjuer gjordes genom den så kallade snöbollseffekten. Med snöbollseffekten menas att urvalet av studiedeltagare fastställts genom att forskaren kommer i kontakt med ett antal individer som är relevanta för undersökningen. Metoden innebär att en person hänvisar forskaren vidare till nästa person som skulle kunna vara relevant för studien. Snöbollsurvalet är i sig effektivt, i synnerhet i småskalig forskning och leder även forskaren till att skapa förtroende då respondenterna hjälper forskaren hitta lämpliga intervjurespondenter (Denscombe 2009:38).

Studiens kvalitativa intervjuer baseras på 5 intervjurespondenter initialt främmande för mig. Studiens första deltagare hittades genom en privat kontaktperson från Järvaområdet. Datainsamlingen skedde under en veckas tid och de genomförda intervjuerna tog plats digitalt via kommunikationsmediet Zoom (video och röst) på grund av restriktioner som tillkommit till följd av pandemin. Varje intervju började med att syftet för studien och intervjun presenterades för respondenten. De informerades om deras rättighet att avbryta deltagandet när som helst, att de skulle förbli anonyma och det presenterades hur materialet i efterhand skulle behandlas. Detta gjordes för att erhålla respondenternas samtycke att delta i studien och dessa etiska riktlinjer upprepades till varje respondent under respektive intervjutillfälle. Intervjuerna var mellan 30–45 minuter långa beroende på följdfrågorna som dykt upp under intervjuens gång. En intervjuguide användes som instrument för intervjuerna, som framtagits med konstruerade öppna intervjufrågor som möjliggjorde respondenterna att tala fritt om deras tankar och upplevelser kring medierapporteringen om somalier i Järvaområdet under pandemin (se appendix s.32). För att beröra många olika aspekter av ämnet i fråga har intervjufrågorna eftersträvat att vara så varierande som möjligt innehållsmässigt för att maximera material att utgå ifrån för vidare analys.

Intervjuguiden innehöll även en rad följdfrågor utöver det kan det vara värt att nämna att en pilotstudie gjordes för att testa instrumenten, där både val av datasamlingsmetod samt intervjuguiden testades. Resultatet visade sig vara väldigt hjälpsamt men personen som intervjuades har inte inkluderats i studien då hen inte är bosatt i Järvaområdet, trots att personen hade somalisk bakgrund och kunde bidra med kunskap i området som undersöktes. Pilotstudien visade sig vara väldigt hjälpsam och bidrog till att förbättra intervjuguiden genom omformulering av särskilda frågor. Datasamlingsmetoden upplevdes i slutändan som oerhört relevant för studiens syfte samt frågeställningar.

I nedanstående tabell presenteras studiens intervjurespondenter deras fiktiva namn, sysselsättning och ålder.

Tabell 1.

Kön och sysselsättning	Ålder
Mohamed, <i>student</i>	24
Abdiqadir, <i>servicearbetare</i>	22
Hana, <i>student</i>	29
Aisha, <i>arbetar med ideella organisationer</i>	25
Bilal, <i>lagerarbetare</i>	26

Alla fem intervjuer som denna studie omfattar har spelats in och intervjuerna har skett individuellt och transkriberats ordagrant. Antalet intervjupersoner ansåg vara tillräckligt många för att ge en fördjupad förståelse för deras egna upplevelser. Vissa delar från intervjuerna presenteras sedan i resultatdelen som citat, i syfte att belysa specifika känslor samt ge en mer levande bild av samtalet.

4.3 Kodningsprocess

I den kvalitativa intervjumetoden handlar dataanalysen om att systematiskt bearbeta datamaterialet för att separera det signifikanta från den stora mängden data, i syfte att identifiera väsentliga mönster. Detta görs för att beskriva olika fenomen utifrån individens uppfattningar samt erfarenheter (Fejes & Thornberg, 2015, s. 36–37). Intervjuerna i denna studie har som tidigare nämnts dokumenterats genom inspelning som sedan transkriberats inför slutgiltig analys. Risken för personlig inverkan i kodningsarbetet har även minimerats med genomläsning

av intervjumaterialet flertal gånger, med åtanke att urskilja preliminära koder utan att ta hänsyn till de frågeställningar som leder studien (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014, s. 38–39).

Tolkningsanalysen av intervjumaterialet har utgått från ett induktivt angreppssätt. Detta innebär att, utöver att det är en process med en öppen kodning, att koder skapats efter materialinsamlingen genom att beskriva preliminära koder som utgör studiens slutsatser (David & Sutton, 2016, s. 274). Med andra ord kan man säga att man förhåller sig öppet till informanternas erfarenheter utan härledning av studiens teori (Fejes & Thornberg, 2015, s. 24). Studiens kodningsprocess har således inletts med att intervjumaterialet lästs igenom två gånger för att skapa en god överblick av innehållet, men också för att olika aspekter av respondenternas upplevelser skulle urskiljas. Vidare har de betydelsefulla aspekterna som identifierats i de fem intervjuer som ingår i studien analyserats. Samband och skillnader mellan intervjuerna samt centrala teman som upprepats i intervjumaterialet urskildes. När materialet genomlästs flera gånger kunde ett mönster synliggöras och när dessa identifierats summerades de i tre centrala teman. Dessa centrala teman som är återkommande under intervjuerna handlar om egenskaper somalier upplever att media tillskriver de. Direkta och indirekta faktorer till att somalier var så hårt drabbade av COVID-19, och slutligen problemet när man för talan för någon annan och hur det kan påverka ens självbild. Dessa tre teman uppfyller studiens syfte och underlättar för att besvara studiens frågeställningar.

4.5 Studiens begränsningar

Studiens syfte är att undersöka somalier specifikt i Järvaområdet och deras upplevelser av medierapporteringen om de under pandemin. Studien fokuserar därav på intervjupersonernas upplevelser och hur de påverkats av att de blivit brett omskrivna. Bidraget med denna typ av forskning är att få större förståelse men framför allt ett större teoretiskt och analytiskt bidrag, snarare än ett empiriskt. Därför bör studiens material inte stå grund för generalisering, utan materialet som använts är för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Studiens tillförlitlighet eller reliabilitet innebär visserligen att samma resultat ska kunna uppnås om samma studie skulle göras av andra forskare (Kvale & Brinkman, 2009. 163). Vilket i studiens fall kan vara en utmaning då studien använder kvalitativ intervjumetod som bygger på personers upplevelser, därför har reflexiv objektivitet varit genomgående i fokus i studien, vilket innebär att man reflekterar över sin roll som forskare och det bidrag man hoppas göra. Forskaren ska alltid sträva efter att vara objektiv, i förhållning till studien men likaså till fenomenet som studeras (Kvale & Brinkman, 2009. 260).

4.6 Metod sammanfattning

Sammanfattningsvis har en kvalitativ metod med en fenomenologisk ansats använts för att besvara studiens syfte. Som tidigare nämnt grundar metoden sig på hur individer upplever sin livsvärld utifrån egna upplevelser och förståelser, vilket den fenomenologiska ansatsen lyfter fram (Denscombe, 2009, s.112). Datasamlingen skedde genom semistrukturerade intervjuer och informanter till studien eftersöktes genom den så kallade snöbollseffekten. Snöbollseffekten innebär att intervjurespondenterna hjälpte mig som forskare att hitta potentiella deltagare genom att föreslå ytterligare potentiella deltagare (Denscombe, 2009, s.38).

Studien har utgått från ett induktivt angreppssätt i kodningsprocessen, detta innebär utöver att det är en process med en öppen kodning att koder skapats efter materialinsamlingen genom att beskriva preliminära koder som utgör studiens slutsatser. (David & Sutton, 2016, s. 274–288). När studiens data väl var insamlad kunde kodningsprocessen således inledas, med att intervjumaterialet läst igenom flera gånger för att hjälpa mig skapa en överblick av innehållet. Dels för att se om de relaterar till varandra på något sätt och dels för att urskilja centrala teman som upprepats i intervjumaterialet. Därefter kunde tematisering skapas.

5. Resultat och Analys

I följande kapitel presenteras studiens resultat samt analys i tre delar och under tre teman som framkommit under samtliga fem intervjuer; *egenskaper somalier upplever att media tillskriver de, direkta och indirekta faktorer till att somalier drabbats hårt av pandemin och att föra någon annans talan och hur det påverkar ens självbild*. Dessa tre teman har skapats vid granskning av intervjumaterialet för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Men först för att påminna om studiens frågeställningar: *Hur har somalier upplevt medierapporteringen under coronaviruset i Järvaområdet? Hur har de blivit påverkade av medierapporteringen?*

Den första tematiseringen *egenskaper somalier upplever att de tillskrivs av media* är baserad på intervjupersonernas beskrivningar och upplevelser om hur somalier i Järvaområdet har porträtterats i media både under och innan Coronapandemin. Andra tematiseringen *direkta och indirekta faktorer till att somalier drabbats hårt av pandemin* handlar om hur intervjupersonerna skiljer på faktorer som tagits upp i media och faktorer de själva lyfter som orsaker till att somalier varit en grupp som blivit hårt drabbade av pandemin. Den tredje och sista tematiseringen *att föra någon annans talan och hur det påverkar ens självbild* är en beskrivning av intervjupersonernas upplevelser av när någon, som i detta fall media, för deras talan och hur det påverkar deras självbild. Vid beskrivning av olika citat från intervjupersonerna används fiktiva namn för att skydda deras identitet. Citaten används i syfte att ge läsaren en presentation av det insamlade resultatet men även för att öka förståelsen för läsaren.

5.1 Medias gestaltning av svensksomalier

I det empiriska materialet identifieras olika egenskaper som media tillskriver somalier utifrån intervjurespondenternas upplevelser. Det går att se ett mönster där flera av intervjupersonerna känner att media haft en stor roll i porträtteringen av somalier under Coronapandemin. Det är upplevelser av medierapporteringen som har kontextualiserats ur deras berättelser.

Intervjupersonerna uttrycker deras komplexa verklighet där det ständigt pågår en kamp mellan deras egen verklighet och den som de tillskrivs av media. I citatet nedan förklarar Mohamed hur han upplever att media framställt somalier i Järvaområdet i hanteringen av Coronaviruset.

[...]media har beskrivit oss som, om man ska vara helt ärlig [...]dumma för det var massa anklagelser om att vi inte kunde läsa, att vi har språksvårigheter... En massa absurda anklagelser [...]

Mohamed

När media gör skillnader mellan ”vi” och ”de” är det återkommande inslag med nyhetstexter över ”invandrare” som skapar en kategorisering av invandrarna som ett ”icke vi”. Det gör även att ”de” tilldelas rollen som offer och som behöver hjälp av ”oss” (Brune 1998:88ff; Brune i SOU 2006:21 s.91). Van Dijk (2005) beskriver hur västerländsk media presenterar en negativ och stereotypisk bild av ”invandraren” ofta som utbildad, avvikande eller också som en uppkomst av samhällsproblem. Under intervjun berättar Mohamed hur media framställt somalier från Järva området som avvikande allmänt i deras gestaltning. Något som enligt honom går att återfinna även innan pandemin slog. Mohamed talar om hur detta är ett återkommande problem, han upplever nämligen att somalier beskrivits som våldsamma och kriminella tidigare och nu under pandemin är det språksvårigheter och lässvårigheter media ständigt tar upp.

Bilal förklarar att det är väldigt tydligt hur somalier ständigt blir tillskriva vissa egenskaper som insinuerar att de är avvikande och han anser att det är annorlunda för icke somalier. Han anser att många i samhället bettet sig likadant under pandemin och inte följt restriktionerna. Bilal uttrycker hur folk har varit på skidresor, ätit på restaurang, åkt kollektivtrafiken och att det i princip varit lika mycket liv i innerstans som utanför tullarna. Det har dock förminskats, säger han, medan man har tittat på somaliers hantering av pandemin med ett mikroskop.

[...] det säljer inte lika bra när majoriteten av dina köpare, jag menar media då, också blir boven i situationen. Främlingsfientlighet och rasism säljer i tidningar. Men när det blir majoriteten av samhället som ligger till skuld då säljer det inte lika bra. Folk är inte bra på att erkänna sina misstag, det märker man i hanteringen av krisen, de har gjorts massor av felsteg men ingen av de vågar erkänna att de har gjort fel [...]

Bilal

Begrepp som ”vi och dem” visar på att det finns en konflikt mellan ”oss” och ”de”, det är identitetskonstruktioner som medierna skapar genom deras språk och presenteras i deras texter (Brune 1998; Brune i SOU 2006:21; Kamali i SOU 2005:41). Även om egenskaperna

som tillskrivs somalier av media beskrivs på olika sätt har den likvärdig innebörd för intervjupersonerna. Resultatet av att låta språket generaliseras samt att inte låta ”den andre” komma till tals är bidragande faktorer till skapandet av dikotomin, det vill säga skillnader. Skillnader som kan förklaras som att ”vi” beskriver ”vår” kultur vilket är något ”de” inte förstår eller har tillräckligt med kunskap nog att kunna delta i (SOU, 2006:21).

Något som alla intervjupersonerna uttryckt på ett eller annat sätt är att de upplever att det förekommit ett tydligt ”vi och dem” tänk i medierapporteringen kring somalier i Järvaområdet under Coronapandemin. Intervjupersonerna berättar att det i början av Coronaviruset inte kunde missats av någon, med varje artikel som skrev blev det bara mer uppenbart säger Hana. Hon berättar vidare hur hon upplever att somalier i medierapporteringen står i kontrast till vad som anses vara normen och med andra ord ”vi”. I citatet nedan beskriver både Hana och Bilal hur somalier i Järvaområdet skildrats i media enligt deras upplevelser.

[...]negativt alltid, negativt, det är liksom islamofobiskt och rasistiskt. Det är den tonen de alltid har haft och tidningar älskar att köra sådana rubriker och det ger rasister en plats att prata om somalier. Jag tycker att somalier fått skulden för sin egen död för det var typ det första man läste i medierna och den generella reaktionen från samhället, var ju att de inte kan följa restriktionerna, de kan inte läsa, det var det sjukaste jag hade hört[...]

Hana

[...]pandemin startade samma uppståndelse som vi har sett tidigare, det är samma retorik som de använt hela tiden. De är iq befriade, de förstår inte språket och de kan inte läsa. Det är samma narrativ och retorik de använder hela tiden [...]

Bilal

De uttrycker att media rapporteringen av somalier i Järvaområdet under pandemi inte återspeglar deras verklighet. Egenskaper som tillskrivs somalier i media beskrivs på olika sätt men med likvärdig betydelse för intervjupersonerna. Abdiqadir går in på samma tema under sin intervju och han beskriver hur medias skildring av somalier i Järvaområdet inte varit positivt präglad, han betonar att egenskaperna somalier tillskrivits ofta varit negativa. Han upplever att media framställt somalier som en grupp med sämre förmåga att ta till sig information och under intervjun påpekar han hur han än idag kommer ihåg just det.

[...]det va ju det som stack ut och det var det som brände hål i hjärnan, asså det inpräntades. Än idag man kommer jag ihåg det där, just det där [...]

Abdiqadir

Här blir det en fråga om medias roll i återskapandet av allmänt godtagna normer samt föreställningar som rådet i samhället. Dessa allmänt godtagna normer som påverkar inte bara journalisterna varpå de flesta av de varit i sociala sammanhang där det föreligger ett djuprotat vi-och-dem-tänkande (SOU, 2006:21). Utan här kan man hävda att det även har en påverkan på människorna som omskrivs vilket blir tydligt i Abdiqadirs fall. Han berättar hur medierapporteringen av somalier gett han en känsla av utanförskap under pandemin som somalier från Järvaområdet. För honom var det självklart, att hanteringen av Coronaviruset hör ihop med ens situation i livet. Han berättar att en person som bor med nio personer i en femma, och en person som bor med två personer på en våning i Östermalm, säger sig självt. Det är klart att de som bor i en våning hanterar det bättre, det enligt Abdiqadir oberoende av hur man tar till sig information, språkkunskaper och följandet av råd.

5.2 Faktorer till att somalier drabbats hårt av pandemin

I intervjuerna med informanterna framkom det att det finns både direkta och indirekta faktorer som skulle kunna förklara varför somalier varit en så hårt drabbad grupp av Coronapandemin. Det som är utmärkande under samtliga intervjuer är att alla intervjupersoner talar om hur medierapporteringen endast nämnt direkta faktorer om varför somalier i Järvaområdet drabbats av pandemin och inte nämnt indirekta orsaker. Något som enligt intervjupersonerna skulle bidra med förståelse till frågan om varför somalier varit så hårt drabbade under pandemin. Mohamed berättar hur han upplevt att somalier i Järvaområdet faktiskt varit bättre på att hålla avstånd än människor i innerstan göra.

[...] jag var t.ex. i stan och käkade och det var folk i alla åldersgrupper ute men sen när jag åkte hem till Järva ser du på riktigt asså ett ställe som brukade sprudla av människor, tomt, det är öde och du ser inte någon som är över 45 som är ute och går. Det säger mycket, jag vet inte, vi blev syndabocken för att kunna på något sätt förklara för den arga svensken hemma i sin etagevåning varför, varför det fortsätter sprida sig, varför sifforna fortfarande är höga när han är hemma och dricker kaffe, det är konstigt för han och då måste han ha en förklaring, och då blev förklaringen svensksomalier[...]
Mohamed

I citatet ovan beskriver Mohamed hur pandemin sett ut från hans perspektiv. Han berättar hur hanteringen av pandemin i innerstan och i Järvaområdet skiljt sig. Han anser att han såg mycket mer liv i stan när han var ute i stan och åt på restaurang än han såg hemma i Järva. Att somalier i Järva senare skuldbeläggs för högsmittspridning trots att det var mer liv i stan de gånger han själv befunnit sig i stan, tycker han är besynnerligt. Han menar att media rapporteringen är vinklad på ett sätt att som försökt skylla de höga siffrorna i Sverige på en viss folkgrupp. Trots att det ibland gällde faktorer som somalierna inte kunde göra något åt. Trångboende är en faktor fler av informanterna talar om att de sett i media vilket de alla bekräftar och håller med om. Trångboddhet är ett stort problem speciellt under en pandemi som denna, där socialt avstånd är av störst vikt. Dock uttrycker både Mohamed och de andra informanterna att det finns flera faktorer som inte tagits upp i media som också kunnat vara ytterligare förklaringsfaktorer. Nedan berättar Bilal och Aisha deras upplevelser av indirekta faktorer som påverkat somalier när det gäller hanteringen av Coronaviruset.

[...]jag jobbar heltid på ett servicejobb och det är lite svårt att hålla avstånd och jag kan inte arbeta hemifrån så det måste finnas ett samspel i hela samhället när det gäller att följa de här råden, känns som underklassen har fallit i glömska, för de kommer med råd som egentligen inte går att implementera om man är en lagerarbetare, en busschaufför, en sjuksköterska etc.[...]

Bilal

[...]Jen pappa som är städare på tunnelbanan, har närkontakt med hur mycket människor som helst, åker hem med kollektivtrafik, sitter i ett fullt bås i tunnelbanan kommer hem, det är sju personer hemma, han kanske blir lite sjuk och smittar familjen, det är så trångboddhet och yrke påverkar [...]

Aisha

Forskare enas om att socioekonomiskt svagare områden har drabbats hårdare av COVID-19. I en rapport från Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin (2020:10, s.11–14) konstateras det att socioekonomiska faktorer är viktiga bestämningsgrunder för sjukdom och död. Ett exempel som tas upp i rapporten är att arbete kan ha en direkt effekt på risken av att drabbas av COVID-19. Personer som kunde arbeta hemifrån kunde undvika möjlig exponering på jobbet. Tillskillnad från person som arbetade på plats, som under våren 2020 löpte högre risk att slutenvårdas med COVID-19. Vidare visar rapporten på att inkomst kan

ha en effekt på risken att dö på grund av COVID-19. De som haft möjlighet att undvika exponering i kollektivtrafik eller kunnat få mat hemlevererad har visat sig löpt mindre risk att få viruset. Inkomst kan även ha en direkt effekt genom trångboddhet. I rapporten målas bostadsområde, utbildning och initial kronisk sjukdom som ytterligare riskfaktorer.

Nedan följer ett citat från Aisha, som talar om att det inte varit lätt att följa myndigheternas rekommendation för somalier som inte kunnat implementera råden i praktiken på grund av socioekonomiska faktorer.

[...]instruktionerna är vaga och dåligt anpassade, alla råden är typ för individer, det är liksom håll dig borta från människor, tvätta händerna. Allting läggs på individer, det man inte tar hänsyn till är om individen ingår i en grupp människor och om du inte kan påverka dina omständigheter är det endast så mycket du kan göra, så jag känner typ att de här instruktionerna är för någon som inte ingår i ett kollektiv och som kan kontrollera sina omständigheter [...]

Aisha

Flera av intervjupersonerna berättar deras upplevelser av medierapporteringen om somalier i Järvaområdet och de uttrycker med en viss frustration, hur media endast lyft specifika faktorer som inte alltid visat hela deras sanning. De berättar hur detta har haft en negativ påverkan i deras vardag och några känner till och med att de fått skulden för viruset trots att det är somalier som varit mest drabbade.

[...]Om ni ändå är villiga att prata om Corona och hur den kom, varför sitter ni inte och pratar med de som sket i Corona och åkte skidor i Italien och Österrike och hämtade hit smittan och sen är det vi som är mest utsatta som blir syndabocken, jag tycker det är jättekonstigt att vi som det dör många av också blir de man skyller på[...]

Abdiqadir

Alla intervjupersonerna uttrycker att medierapporteringen av somalier hantering av Coronaviruset i Järvaområdets varit till största del negativ. Många av intervjupersonerna nämner också hur de fått höra kommentarer som ”har du Corona? visst har du haft Corona, du som bor i Järva?” Intervjupersonerna talar om hur de känt sig utpekade i sådana situationer

även om det varit skämt som kommit från kollegor eller vänner, känner de att människor har sådana föreställningar om somalier på grund av medierapporteringen.

Bilal nämner ett exempel där han känt sig utstött i kollektivtrafiken, detta antar han beror på förutfattade meningar om att han som somalier förmodligen bär på viruset. Han talar vidare om bristen på ytterligare perspektiv i medierapportering förutom faktum att många drabbade är somalier från Järvaområdet har det inte funnits bra förklaringsfaktorer på somaliers hantering av pandemin. Nedan uttrycker Bilal hur socioekonomiska faktorer har att göra med somaliers situation.

[...]visst är det många som bor trångt, men det är alla och det är inte pga. att de är somalier, det är inte i egenskap av deras etniska tillhörighet, det har med ekonomin att göra, med deras socioekonomiska status att göra och att folk är tvungna [...]

Bilal

Mohanty riktar kritik mot västerländska forskares ovilja att interagera ytterligare perspektiv som rasism samt sociala klasser i sin analys. Enligt henne har ojämlikheterna i ett patriarkalt samhälle samma följder för alla tredje världens kvinnor, som reducerats till ett kollektiv av ”den andre”. Mohantys tes är att västerländsk feminism har en vana att behandla tredje världskvinnor som en homogen grupp, en där alla dess medlemmar i grund är desamma. (Mohanty 1986). I resultatet har det framkommit att somalier känner igen sig i det som Mohanty talar om, många påpekar hur de under Coronaviruset känt sig reducerade till ett kollektiv i medierapporteringen utan någon som helst nyansering.

Likheterna i somaliers upplevelser av medierapporteringen under pandemin och Mohantys teori, går inte att ignorera. Mohanty talar om hur västländska forskare endast fokuserar på kön eller hudfärg utan att ta hänsyn till social status, klass eller etnicitet vilket är något som förekommer även i intervjupersonernas berättelser. Medierapporteringen i Järvaområdet under pandemins gång har inte tagit hänsyn till somaliers sociala status eller klass utan den har många gånger endast fokuserat på faktumet att de är somalier.

En statisk syn på kultur och etnicitet är ett perspektiv inom postkoloniala teorin som utgår ifrån är att vi föds med ett etniskt innehåll som styr våra val i livet och ur ett postkolonialt perspektiv kan denna förklaring av kultur och etnicitet bli problematisk. Perspektivet kan resultera i att människor fastslår människor i etniska identiteter som de inte själva identifierar sig med

(Wikström, 2009). Tanken att det skulle finnas medfött kulturellt eller etnisk essens som fastlägger vilka vi är en tanke som avvisas inom postkolonialismen. Istället förespråkas en syn på kultur och etnicitet som skiftande och föränderliga. Fokus ligger istället på det faktum att skillnader inom grupper är lika förekommande som likheter mellan grupper (Eriksson et al, 1999).

5.3 Att föra någon annans talan och hur det påverkar ens självbild

Gandy och Davis talar om afroamerikaners relation till media och hur den sociala identiteten mer specifikt den rasliga identiteten påverkas av denna relation. Media har en roll i hur människor förstår samt tolkar sin omgivning, något de belyser är hur den "rasliga" identiteten som är en dimension av den "sociala" identiteten, blir påverkad vid medias representation av minoriteter. Den så kallade "sociala" identiteten som Gandy och Davis talar om sker genom vår egen uppfattning om oss själva, men det sker även genom hur vår omgivning skildrar oss utifrån grunder som exempelvis kön, ras, etnicitet. Tajfel lyfter fram betydelsen av gruppmedlemskap och värderingen samt den känslomässiga signifikansen som en individ fäster vid medlemskap i gruppen. Den sociala identitet ger psykologisk koppling mellan självkänsla och hur man identifierar sig själv inom en grupp (Gandy, Davis 1999: 369).

Hana uttrycker vad hon känner över att media fört hennes talan som somalier från Järvaområdet.

[...] jag tror att det alltid är ett problem när någon talar för dig, och din erfarenhet och vill förmedla hur du upplever saker och ting utan att du öppnar din mun. Vi som är underrepresenterade och marginaliserade grupper, kastas undan, sen är det vita människor som ska berätta för oss och andra hur vi känner oss och vi får bara acceptera det[...]

Hana

Trots att det framgår ett tydligt fokus genom Gandy och Davis artikel på den afroamerikaner minoritetsgruppen och deras relation till media, belyser de samtidigt en rad aspekter kring identitetsskapande som är applicerbart på andra, inte minst somalier som studiens frågeställningar fokuserar på. Flera av Intervjupersonerna beskriver hur deras självbild påverkats av media och att icke somaliska journalister fört deras talan under pandemin. Både Aisha och Abdiqadirs beskriver problematiken med att någon för ens talan, någon som varken

delar samma ursprung eller bakgrund, som sen ska skildra somaliernas i Järvaområdets hantering av Coronaviruset. Följande citat är exempel på deras beskrivning av problematiken när någon för deras talan.

[...]du kan inte föra talan för en person du inte har gått i samma skor som, du kan inte det är helt omöjligt, du kan inte föra en annan intelligent persons talan, så det klart det blir fel, när media ska hoppa in och försöka ställa frågor till en person, om frågor som personen inte har med att göra, en svensk kan inte komma och svara på frågor om saker om hur de har det, det blir konstigt[...]

Aisha

[...]för det är ju 100% problematiskt och 100% fel att prata för någon, om man dessutom utgår från förutfattade meningar som är grundlösa så ja det finns definitivt problematik att någon för ens talan. vi kan bara använda exemplet, om det var dig man förde talan för vad skulle du tycka? Jag tror inte någon svara säga ja [...]

Abdiqadir

Alcoff (1991) talar om hur platsen man talar ifrån har en inverkan på meningen och sanningen i det man säger, man kan därför inte anta en förmåga att överskrida sin plats. Alcoff menar med andra ord att ens plats hör ihop med ens sociala identitet och det har vidare en signifikant påverkan på talarens påståenden. Skapandet av både kvinnostudier och afroamerikanska studier grundar sig på just denna tro. Att både studiet av och förespråkandet av de förtryckta måste komma från de förtryckta själva. Alcoff börjar med ett erkännande att systematiska skillnader i social plats, mellan talare och de vars talan man för, har en betydande effekt i innehållet i vad som sägs (Alcoff 1991, s.6–7). Liket föregående teman grundas mycket av somaliernas negativa upplevelse av medierapporteringen i Järvaområdet på att man fört deras talan.

Mohamed talar om hur skildringen av somalier i medierapporteringen under Coronapandemin bidragit till att han internaliserat vissa av egenskaperna som han fått höra eller läsa. Nedan följer ett citat där han beskriver hur hans självbild påverkas av att någon för hans talan.

[...]grejen är att när man skildras som avvikande och man skildras som dum, våldsam och lat och allt sånt där, indirekt påverkar det alla i din omgivning som börjar agera efter det och sen blir det tröttsamt att motarbeta det eller motbevisa det om inte man är en superstark själ eller någonting, då har man en tendens att lägga sig och acceptera de här etiketterna man har gett dig. Antingen börjar man bete sig så för att antingen, ingen förväntar sig bättre från mig eller att man segregerar sig mer från samhället, från ett samhälle som inte vill ha en. Så ja det påverkar min självbild[...]

Mohamed

Mohanty (1988) belyser hur internalisering kan se ut i sitt exempel om spetstillverkarna. Deras egen självuppfattning är att de är små producenter snarare än arbetare, detta upprätthålls utöver industrins struktur, även av förstärkning av patriarkala normer och institutioner. Vilket påvisar hur deras mentaliteten är internaliserad. Intervjupersonernas egen uppfattning om deras verklighet trots att den är olik spetstillverkarna, om internalisering har likvärdig innebörd vilket syns i deras beskrivningar av deras självbild. Nedan följer ett citat från Aishas intervju.

[...]gestaltningen av somalier i grupp och hur jag återspeglas som svensksomalier har 100%. påverkat min självbild, det är sjukt vilka påverkningar en vinklad rapporteringen kan ha, jag vet inte men media som ska agera som samhällets kritiska öga har svikit mig gång på gång [...]

Aisha

I citatet ovan beskriver Aisha hur hon känner sig sviken av samhällets kritiska öga gällande medierapporteringen av somalier i Järvaområdet och deras hantering av Coronaviruset. Aisha talar om att det finns en dubbelhet, somalier har inte bara drabbats hårt av Coronaviruset men därtill även fått känna effekten av en förvrängd medierapportering under pandemins gång.

6. Sammanfattande diskussion

I detta kapitel kommer studiens resultat diskuteras i relation till studiens syfte samt frågeställningar. Sedan följer det sista avslutande kapitlet som omfattar studiens slutsatser.

Med grund i de genomförda samtalsintervjuerna går det att konstatera att somaliers upplevelse av medierapporteringen i Järvaområdet är komplex. Deras upplevelser bygger på många överlappande faktorer som illustrerats under studiens tre olika teman. Studiens resultat visar dock på att somaliers upplevelse av medierapporteringen lett till att de varken anser den vara representativ eller rättvis. Inte en enda av intervjupersonerna ansåg att deras upplevelse av medierapporteringen var bra. Somalierna i studien anser att de omskrivs i media på ett som inte är positivt präglat utan deras upplevelser är snarare i linje med tidigare forskning. Som bland annat pekar på journalisters förmåga att förstärka existerande normer och vedertagna föreställningar om ”den andre” genom sitt yrke (SOU, 2006:21). Även om media inte är ensam i att bära ansvaret för reproduktionen av negativa föreställningar spelar de en roll i det hela (SOU, 2006:21). Samtliga intervjupersoner förklarar i studien hur detta har varit fallet även under pandemin, de har känt sig alienerade och helt enkelt utanför samhället. Trots att upplevelserna är individuella går det att finna mer likheter än olikheter mellan samtliga intervjupersoner i deras beskrivningar.

Till detta hör även hur intervjupersonernas självbild påverkats av att ha blivit omskrivna på ett skevt sätt. Det framkom i flera av intervjuerna hur de negativa föreställningarna av somalier haft en effekt på deras självbild i form av internalisering. Intervjupersonerna har uttryckt flertal exempel som visar på att deras självbild påverkats negativt på grund av medierapporteringen om somalier i Järvaområdet. I tidigare forskningen framgår det hur den sociala identiteten skapas genom vår egen uppfattning om oss själva, men att den även skapas genom hur vår omgivning skildrar oss utifrån grunder som exempelvis kön, ras och etnicitet (Grandy och Davis, 1999).

Att respondenterna i studien fått känna effekterna av pandemin och effekterna av att bli omskrivna på ett sätt som påverkar deras egen självbild. Är en dubbeltidighet som tydliggör den komplexa verkligheten svensksomalier lever i. I linje med tidigare studier av Mohanty (1986) pekar denna studie på hur människor som stämplas som offer inte bara målas upp som offer utan de förlorar även vid sådan framställning både makt och politisk status.

Alcoff (1991) trycker på vikten av hur viktigt det är att förespråkandet av de förtryckta skall komma från de förtryckta själva. Detta börjar enligt Alcoff med ett erkännande av att systematiska skillnader i sociala platser existerar. I synnerhet gäller det utövandet av privilegierade personer som för talan för mindre privilegierade personer. När man för talan för någon annan i denna kontext resulteras det i att öka eller förstärka förtrycket av den gruppen man för talan åt.

7. Slutsats

Studien har genom fem intervjuer strävat efter att undersöka hur somalier upplever medierapporteringen i Järvaområdet under Coronapandemin och även hur de har blivit påverkade av den. Med grund i resultatet kan det konstateras att somaliers upplevelse av medierapporteringen i Järvaområdet under pandemin varit negativ och det baseras på flertal faktorer. Men de kan sammanfattas till tre teman varav den första är egenskaper som somalier upplever att de tillskrivits av media, direkta och indirekta faktorer som förklarar varför somalier varit så hårt drabbade och slutligen problemet att föra någon annans talan från en privilegierad plats.

Studien är baserad på fem intervjuer som undersöker somaliers upplevelse av medierapporteringen under Coronapandemin vilket gör att resultat från studien belyser kontextbundna faktorer. Vidare forskning bör därför med bakgrund av denna studie lägga större fokus på hur människor som omskrivs påverkas av det i sin identitet eller identitetsskapande det skulle även kunna vara av intresse att vända blicken mot andra grupper i samhället.

8. Referenslista

Alcoff, Linda, *The Problem of Speaking for Others*, *Cultural Critique*, Issue 20, p. 5-32; Oxford University Press, 12/1/1991

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. (2. uppl.) Malmö: Liber.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.

Davis och Gandy. 1999. pp. 367-397. och Owens, Lynn. Network News: The Role of Race in Source Selection and Story Topic. *Howard Journal of Communications*. 19:4. 2008. pp. 367-397

David, M. & Sutton, C.D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Catharina; Eriksson, Baaz, Maria & Thörn, Håkan (1999) Den postkoloniala paradoxen, rasismen och "det mångkulturella samhället": en introduktion till postkolonial teori. I: C. Eriksson; M. Eriksson Baaz & H. Thörn, *Globaliseringens kulturer: den postkoloniala paradoxen, rasismen och det mångkulturella samhället*. Nya Doxa, Nora

Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. (2. uppl.) Stockholm: Liber.

Hjerm, M., Lindgren, S., & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (2. uppl.) Malmö: Gleerup.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Mohanty, Chandra Talpade, *Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses*. *Feminist Review*, 1988

Mohanty, Chandra (1986) "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses" in *Feminism without Borders: Decolonizing Theory, Practicing Solidarity*, Durham: Duke University Press, 17-43

SOU 2005:56. *Det blågula glashuset – strukturell diskriminering i Sverige*. Stockholm

SOU 2006:21. *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. Stockholm

Wikström, Hanna (2009): *Etnicitet*. Liber, Malmö

Woodward, K. red. (1997) *Identity and Difference*. London: Sage Publications

Elektroniska källor:

Bartelink V, Tynelius P, Walander A, Burström B, Ponce de Leon A, Nederby Öhd J, Hergens MP, Lager A. Socioekonomiska faktorer och covid-19 i Stockholms län. November 2020. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2020. Rapport 2020:10. [https://ces.sll.se/globalassets/verksamheter/forskning-och-utveckling/centrum-for-epidemiologi-och-samhallsmedicin/folkhalsoguiden/rapporter-och-faktablad/rapport-2020.10-socioekonomiska-faktorer-och-covid-19-i-stockholms-lan-november-2020 .pdf](https://ces.sll.se/globalassets/verksamheter/forskning-och-utveckling/centrum-for-epidemiologi-och-samhallsmedicin/folkhalsoguiden/rapporter-och-faktablad/rapport-2020.10-socioekonomiska-faktorer-och-covid-19-i-stockholms-lan-november-2020.pdf)(16/02-2021).

Kepner, J.(2020). Födda i Somalia, Turkiet och Irak får oftare covid-19. Expressen, 14 apr 2020.<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/2Gx0Ev/fodda-i-somalia-turkiet-och-irak-far-oftare-covid-19> (16/02-2021).

Rogvall F. (2020). Svaret till Tegnell- efter uttalandet om invandrare. Aftonbladet, 9 dec 2020. https://www.expressen.se/nyheter/svaret-till-tegnell-efter-uttalandet-om-invandrare/?fbclid=IwAR3-y1x1vZVNblFphtM7Pqe_lOm4wScfnU3Yl-7SuC7eqDdeHR-d50F1u4 (16/02-2021).

Wikén, Johan. (2020). Falsk information sprids om coronaviruset. *SVT Nyheter*. 12 mars. Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/falsk-information-sprids-om-coronaviruset/> (16/02-20

9. Appendix

Intervjuguide

Öppningsfrågor

- Vad är ditt namn?
- Hur gammal är du?
- Berätta lite om dig själv, var bor du, utbildning, yrke?

Hur har du upplevt Coronaviruset i Järvaområdet

- Kan du beskriva det som hände i Järva området i början av Corona pandemin?
- Hur har du blivit påverkad av coronaviruset?
- Hur skulle du beskriva somaliers hanteringen av Coronaviruset i Järvaområdet?
- Varför tror du att somalier har varit en av de grupper som har drabbats hårdast av Coronaviruset?
- Hur tycker du att Sverige har hanterat pandemin, som land?
- Tycker du att myndigheternas rekommendationer och restriktioner varit lätta att följa och implementera i ditt liv? Kan du förklara?
- Litar du på myndigheterna? Varför, varför inte?
- Varför blev det plötsligt tyst? Varför tror du att media slutade rapportera om somalier och Coronaviruset i Järva området?

Medias gestaltning av och somalier och hur det påverkat de

- Hur skulle du beskriva att somalier har målats upp eller framställts i media överlag innan pandemin drabbade Järvaområdet?
- Hur tycker du att somalier målats upp eller framställts i media under pandemin i Järva området?

- Media har nämnt faktorer som språksvårigheter, trång boende som anledningar till den höga smittspridningen i Järva området. Hur ser du på det?
- Kan du beskriva vad som enligt dig skulle varit bättre förklaringsfaktorer till att somalier drabbats så hårt av pandemin?
- Tycker du att media gjort skillnad på ”vi” och ”de” i deras rapportering under pandemin?
- Tycker du att medias gestaltning av somalier (i Järva området) påverkar dig eller din självbild?
- Hur ser du på att någon för någon annans talan? När media för din talan? Finner du någon problematik med det? i sådana fall vad anser du vara problematiskt med det?
- Vilka svårigheter har du mött/möter du i din vardag som en somalier under pandemin?
- Betyder det något för dig när media lyfter underrepresenterade röster?
- Finns det något du vill tillägga?

Följdfrågor

- Vad menar du med det?
- På vilket sätt
- Kan du förklara
- Kan du ge exempel
- Hur kände du då?
- Varför? Varför inte?
- Kan du berätta mer om det?